

Titus Suci

POETII REVOLUȚIEI

Timișoara,
Decembrie 1989

Titus Suci

POETII REVOLUȚIEI

Timișoara,
Decembrie 1989

Editura IRRD

2011

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SUCIU, TITUS

Poeții revoluției : Timișoara, decembrie 1989 / Titus Suci.

- București : Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie
1989, 2011

ISBN 978-606-92847-2-8

94(498)''1989.12''

Editura IRRD

București-România

Ediția I, 2011

ISBN 978-606-92847-2-8

Coperta:Alexandru Diaconu

Toate drepturile rezervate

Ar trebui să scriu că poeții de la balconul revoluției au fost definatorii pentru un timp al scrisului românesc. Ion Monoran a realizat, împreună cu Mircea Bârsilă și cu Adrian Derlea o admirabilă avangardă a scrisului tânăr, “monodiersilismul”, fără a refuza, în poeme memorabile, scrisul tradițional, poemele locului (ale Banatului!) ale familiei, ale dezastrului social. E un poet exponențial al avangardei. Claudiu Iordache este un literat al cotidianului, dar și un eseist al revoltei în linia lui Cioran. Este un romancier în linie expresionistă, ilustrat în cărți importante pentru un timp al scrisului nostru. Lorin Fortuna vine dinspre literatura lui Labiș, e traducător din marii poeți germani; scriitor în linia imaginarului bucovinean, rămâne legat de documentarul istoric, transcris sub semnele omului revoltat. Nicolae Bădilescu scrie poeme rafinate în linia lui Eduard Pamfil și a lui Șerban Foarță. Sunt scriitori ai contestației, afirmați așa înainte de 1989: poeme ale lui Lorin Fortuna au fost citite la postul de radio Europa liberă de Virgil Ierunca. Ioan Monoran, Claudiu Iordache, Nicolae Bădilescu au trecut prin interdicții succesive care nu le-au deteriorat intensitatea atitudinii. Balconul i-a așezat sub semnul unui discurs comun și a unei poetici a revoltei, fără de care nu putem înțelege cum se cuvine anii 80 ai scrisului românesc.

Cornel Ungureanu,
critic literar

Bona fortuna genezei Revoluției

Personajele senzaționalului său mic recurs la memorie: „*Timișoara Decembrie 1989. Poeții Revoluției*”, în ordinea și importanța derulării lor pe ecranul timpului măsurat în secunde, minute, ore, zile și nopți: Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Vasile Popovici, Gheorghe Secheșan, Eugen Bunariu (în preludiul „acțiunii visului”), Petru Ilieșu, cu *trabantul* său „transmițător de vise”), Ioan Monoran, rebelul nonconformist pletos, pe Lista participanților de la Revoluție întocmit în foaierea Operei la poziția 56, apoi vitejii momentului, liderii născuți din iureșul haotic al evenimentelor ce se cristalizau și tulburau de la o zi la alta, începând cu *Cel* ce-ar fi putut manipula împrejurările, devenind liderul suprem, dominând mulțimea aprinsă bezmetic, dând el conținut exploziv uneia dintre lozincile emblemă ale momentului: „*Comunismul s-a născut pe Neva și a murit pe Bega*”,...” pastorul n-a fost capabil să înțeleagă ce șansă îi oferea Istoria – timișorenii de sub ferestrele locuinței

îl voiau în fruntea lor, el cerea să fie lăsat în pace, îi îndemna să plece! Oamenii au plecat. Concis spus, *l-au abandonat*. Au plecat de sub ferestrele locuinței sale, dar, de parcă ar fi vrut să-i demonstreze că aveau să se descurce și fără el, nu departe! La doar câțiva pași, în Piața Maria, și-au identificat *liderii de moment*, conducătorii de care aveau nevoie și i-au urmat.”

În 20 decembrie, ziua de zenit a Timișoarei în care s-a semnat Destinul Revoluției, Claudiu Iordache, primul poet liber al primului oraș liber de comunism, urca la Balcon în urma profesorului *bonna fortuna a Revoluției*, Ioan Lorin Fortuna. Poetul Claudiu Iordache se făcuse de acum remarcat în mulțime, între valurile de manifestații masate între fântâna arteziană dintre Catedrală și Operă, irumpând spectaculos-fascinatoriu, cum avea să-l descrie doamna doctor Pia Oancea, soția maiorului Viorel Oancea, primul ofițer de rang superior pactizând cu revoluționarii. Pentru autenticitatea și frumusețea portretului reprodus în întregime în substanțiala lui relatare de către Titus Suci, cum mi s-a oferit onoarea să-i prezint eu cartea, îmi îngădui, în semn de prețuire pentru carte, pentru autor, pentru personaj și pentru martorul declarat, să reproduc și eu textul:

„Atunci s-a desprins dintre noi un bărbat înalt, athletic, bine făcut, un adevărat Goliat, care și-a dat geaca jos, și-a dezvelit pieptul și a început

să vorbească în așa fel încât... Doamne, cum a vorbit bărbatul acela! Ca un înțelept. Ca un sfânt. N-am mai auzit pe nimeni adresându-se unei mulțimi cu atâta însuflețire și căldură, cu atâta suflet, încât mulți, foarte mulți din cei care l-au auzit, noi, femeile, mai toate, am dat în lacrimi, ochii unor militari umezindu-se și ei". În auzul mulțimii se ciocnea violent, ireconciliabil, fierbinte ca un găfâit al morții, ca un strigăt al vieții, *glonțul* cu *visul* întrupat în Cuvânt. Autorul acestui montaj cinematografic, acestui colaj de „tăieturi” în direct din carnea realului, urmărește un adevărat plonjon în vertijul psiho-mental al devenirii și conștientizării comportamentului impus de imprevizibil, sub apăsarea neliniștei, spaimei, într-o sfortare supradimensionată uman spre a nu greși, a nu ceda, a ghici misterele urii și violenței străpungând nebunia și furia oarbă, înfruntând hazardul. Istoria. Tensionată până la plesnire, situația marcată prin psihologia mulțimii ce-și modela aspirațiile, instinctele, în confruntarea vocală și ura arsă din privirile oarbe descărcate prin gesturi irepresibile, poezii, cu firea lor improprie acțiunii, se trezeau constrânși să-și depășească imaginația și visul, prevestirile metafizice, condensând întreaga voință în acțiune pură, în decizii energice, inventându-și propriul lor model. „Cel ce ceda, ieșea din istorie”. Cele două părți combatante nu dispuneau de aceeași tehnică de luptă. De o parte

se găsea *glonțul* ce nu-și greșea ținta, de cealaltă parte, splendoarea abulică a Visului, mintea și inima trebuiau convertite acțiunii. Ioan Lorin Fortuna, impunându-se tenace, lucid și pe deplin responsabil, împreună cu imprezibilul, stăpânit și el de himera Libertății, cel care a avut prezența de spirit să strige în gura mare lozinca cea mai inflamant – profetic, intrată pe loc în deriziunea truismelor, „*Comunismul s-a născut pe Neva și a murit pe Bega*”, asta pe când Nicolae Ceaușescu și Elena Ceaușescu încă mai dădeau ordine „să se tragă” și Timișoara să fie transformată în cenușă. Cel de-al patrulea poet timișorean, după Ioan Lorin Fortuna, Claudiu Iordache și Ioan Chiș, care asaltează Balconul comandamentului revoluționar, Nicolae Bădilescu, și-a asumat cu întreaga „gardă pretoriană a Visului”, riscurile și fatalismele Revoluției. Implicat și ale timpului postrevoluționar, căci ei vor fi primii ce vor trage ponoasele și vor suporta consecințele: ingratitudea! Universitarul Fortuna, *bonna fortuna* a Revoluției, fiind receptat astfel datorită spiritului său napoleonian în decizii fulgerătoare, tenace și incorigibil, „asumându-și toate responsabilitățile”, fără nicio ezitare sau șovăială, impulsivitatea lui fiind esențialmente utilă Revoluției (conchide în carte și în viață Claudiu Iordache): „stindardul victoriei Revoluției din Timișoara, amprenta prestațiilor domnului Fortuna este inconfundabilă”.

Ce ar mai rămâne de spus?

Citiți cartea! În criza asta de lectură, de suflet, de emoție curată, îmbătrâniți în tristețea că sublimul clipelor noastre astrale a rămas și se întunecă tot mai în urmă, prevăd, totuși paradoxal, o carieră de excepție acestei cărțului. Îl felicit pe colegul de slujire întru Adevăr, *Titus Suciu*, mă felicit c-am citit-o, felicitându-i cu anticipație pe viitorii cititori. Ei vor fi cei mai câștigați, dăruindu-se acestui poetic recurs la memorie.

Alecu Ivan Ghilia,
scriitor

București, Chitila, septembrie 2011

Cuvântul, Cântecul și Revoluția

La început a fost cuvântul!

*Odată cu primele formulări revendicative Vrem
căldură!... Vrem pâine!... Vrem apă caldă!...
manifestarea de solidaritate față de un semen a
devenit revoltă antidictatorială. În Piața Maria,
la nu mult timp după sloganurile amintite, s-
a strigat: Aici a murit Doja, aici să moară și
Ceașescu!... Jos Ceașescu!*

*Odată cu cântecul, cu Deșteaptă-te române!
– imnul României, nu al R.S.R. în care textul lui
Ciprian Porumbescu a fost îmbunătățit rînd pe
rînd de Aurel Baranga, Eugen Frunză și Dan
Deșliu, în cele din urmă de însuși Ceașescu!
– mișcarea antidictatorială și-a conștientizat
menirea!*

A devenit Revoluție!

În orice societate există nemulțumiți, aceștia imaginează un sistem social în care să beneficieze și ei de drepturile privilegiaților, faimoasa lozincă a celor de pe baricadele din Paris, *Libertate! Egalitate! Fraternitate!* a devenit de atunci sloganul oricărei revoluții. Chiar și – pentru perioada de timp în care ajung să pună mâna pe putere! – a acelor ce instituie o dictatură.

Teoreticienii comunismului au făcut o critică complexă a capitalismului. Până aici toate bune. Numai că societatea imaginată de ei s-a dovedit a fi falimentară. Într-un interviu luat la Paris în 1990 – ce-ar fi făcut parte din a treia carte despre Revoluția Română –, Virgil Tănase a formulat următoarea frază: nu știu prea multe despre societatea ideală, societatea viitorului, oricum comunismul nu e sistemul social consecutiv capitalismului.

Nu cred că e inutil să adăugăm acestei opinii o formulare celebră și o întrebare elementară. Prima aparține lui Leszek Kolakowski: comunismul lui Marx conținea în esența lui ispita totalitară! Întrebarea e, firește retorică: există vreo țară socialistă (comunistă) în care nu s-a instaurat dictatura și teroarea?

Revenind la subiect e de spus că, din cauza numărului, doar tagma scriitoricească nu poate înlăptui o revoluție. Dar se implică. Istoria probează acest adevăr. Pentru a-și scrie cărțile, literații investighează particularitățile,

mentalitatea ființelor umane, relațiile dintre ele, psihologia individului, a mulțimii, fenomenul social în esență etc. Și, în funcție de corectitudinea răspunsurilor pe care ajung să le formuleze, pot să se pronunțe în situațiile de cumpănă ale comunității din care fac parte.

Prezența scriitorilor timișoreni în Revoluția din Timișoara e atestată de interviurile acordate, mărturiile participanților, fotografiile și episoadele filmate. Alături de zecile de mii de demonstranți, mulți scriitori au trecut, au asistat ore întregi la cele petrecute în Piața Maria în seara zilei de 16 decembrie, s-au manifestat, au scandat lozinci, au avut inițiative mobilizatoare, iar în istorica manifestare din 20 decembrie '89, urcând în clădirea Operei, apărând în balcon, au devenit lideri ai Revoluției.

În prima fază, prezența enoriașilor în fața Bisericii Reformate a reprezentat un act de solidaritate față de o persoană incomodă sistemului social-comunist, dar importantă pentru ei. Aceasta a fost situația în 15 decembrie și în 16 până spre înserare. Când, datorită unei conștiințe, unui refuz și a unei convingeri, solidaritatea față de persecutat s-a transformat în revoltă față de persecutor!

După ce numărul timișorenilor din strada Timotei Cipariu a fost îndeajuns de mare, oamenii și-au dat seama că deveniseră o forță! Conștiinți de ceea ce reprezentau, n-au ezitat să solicite ceea ce considerau că societatea trebuia